

מערך הקליניקות
Clinical Legal
Education Program

הקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלויות

Disability Rights Clinic

Supporters: Mr. Moshe Podhorzer, Rashi Foundation

תורמים: מר משה פודהורצר, קרן רש"י

בריאות – טיפולים, תרופות, והחזרי הוצאות

בגין מכשור ואביזרים רפואיים

חלק מדו"ח בנושא :

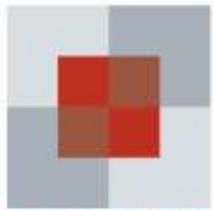
תעסוקה, רווחה ומיסוי של אנשים עם מוגבלויות בישראל

דצמבר 2011

פרופ' צילי דגן
עו"ד רוני רוטלר
עו"ד ליאור משאלי
הפקולטה למשפטים
אוניברסיטת בר אילן
עוזר מחקר: עמרי קוזי

פרופ' אריק רימרמן
ביה"ס לעבודה סוציאלית
אוניברסיטת חיפה
ד"ר מיכל סופר
המחלקה לעבודה סוציאלית
אוניברסיטת בן גוריון
עוזרת מחקר: זנה דוד

המחקר נערך במימונו של המוסד לביטוח לאומי

מערך הקליניקות
Clinical Legal
Education Program

הקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלויות

Disability Rights Clinic

Supporters: Mr. Moshe Podhorzer, Rashi Foundation

תורמים: מר משה פודהורצר, קרן רש"י

תוכן עניינים

- 3 ..... הוצאות בריאות – טיפולים, תרופות, והחזרי הוצאות בגין מכשור ואביזרים רפואיים
- 3 ..... א. זכויות מכוח חוק ביטוח בריאות ממלכתי
- 3 ..... בדיקות וטיפולים
- 3 ..... פטור ותשלום מופחת לאנשים עם מוגבלות
- 4 ..... סיוע במימון מכשירי עזר
- 5 ..... ב. סיוע הנוגע למכשירי עזר הניתן מאת משרד הרווחה

הוצאות בריאות – טיפולים, תרופות, והחזרי הוצאות בגין מכשור ואביזרים רפואיים

א. זכויות מכוח חוק ביטוח בריאות ממלכתי

בדיקות וטיפולים

חוק ביטוח בריאות ממלכתי¹ קובע את התחומים שבהם יינתנו שירותי הבריאות על פי סל שירותי הבריאות, ובין השאר רפואה מונעת וחינוך לבריאות, אבחון רפואי, טיפול רפואי אמבולטורי, טיפול נפשי, אשפוז לסוגיו, שיקום רפואי ופסיכולוגי, פיזיותרפיה, ריפוי בדיבור, ריפוי בעיסוק ועבודה סוציאלית בתחום הבריאות, הספקת תרופות, מכשירים ואביזרי עזר רפואיים, רפואת שיניים מונעת לילדים, עזרה רפואית ראשונה, שירותי רפואה הניתנים במסגרת העבודה, טיפול רפואי ונפשי לגמילה מסמים ואלכוהול, ובריאות השן². בנוסף, קובע החוק את שיעור התשלום שנדרש המבוטח לשלם עבור השירותים הרפואיים³.

פרשנות בית המשפט לחוק קבעה כי כל האנשים הזכאים לטיפול רפואי על פיו זכאים לקבל את הטיפול באיכות סבירה, וכי המדובר בסטנדרטים דינאמיים אשר אמורים להתאים את עצמם להתפתחויות וחידושים שונים בתחום הרפואה⁴.

חשוב לציין כי הזכאות לשירותי הבריאות לפי חוק שירותי בריאות ניתנת לכלל תושבי ישראל, אלא אם כן הם זכאים להם מכוח חיקוק אחר⁵. **משכך, החוק לא חל באופן פרטני דווקא על אנשים המוגדרים כ"אנשים עם מוגבלות"**⁶. נוכח האמור יובא להלן רק מידע הקשור בעיקרו לאנשים עם מוגבלויות.

פטור ותשלום מופחת לאנשים עם מוגבלות

מקבלי קצבת נכות כללית, וכן אנשים שטרם מלאו להם 18 שנים ו-3 חודשים, שמשלמת בעדם גמלה לפי הסכם בדבר גמלת ניידות, זכאים לפטור מתשלום בעד ביקור אצל רופא פנימי ומקצועי, בעד התחייבות בבית החולים ובעד ביקור במכונים ובמרפאות חוץ⁷. כמו כן, מי שמוגדר כ"נכה נתמך" לפי חוק נכי המלחמה בנאצים זכאי ל-50% הנחה ברכישת תרופות.

¹ חוק ביטוח בריאות ממלכתי, תשנ"ד – 1994 (להלן: "חוק ביטוח בריאות").

² ראו: התוספת השניה לחוק ביטוח בריאות.

³ קביעה זו מופיעה אף היא בתוספת השניה לחוק.

⁴ בג"צ 9863/06 קר"ן – עמותת קטועי רגליים לוחמים נ' מדינת ישראל – שר הבריאות; בבג"ץ 2725/02 שירותי בריאות כללית נ' מדינת ישראל (טרם פורסם, ניתן בתאריך 08.09.2004) נקבע כי חובתה של המדינה לשאת בעלויות של מתן השירותים הכוללים בסל הבריאות, ובתוכם שירותים פסיכיאטריים, נובעת מהחוק. כאשר החוק המטיל חובה מהותית על המדינה - לשלם כסף לפלוני, אשר מוגדרת מבחינת היקפה וכמותה - חייבת המדינה לקיים את החובה במלואה, ואין היא יכולה לטעון כי טעמי תקציב מונעים ממנה לקיימה. עם זאת, אין המדינה מנועה מלנהל מו"מ לגבי המחיר שישולם עבור מתן השירותים, שכן המדינה לא מחויבת להיקשר דווקא עם נותן שירות כזה או אחר.

⁵ סעיף 3(א) לחוק ביטוח בריאות. כך למשל, חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט – 1959 (נוסח משולב) עוסק בשירותים הרפואיים שמוענקים לנכי צה"ל על ידי משרד הבטחון.

⁶ נוכח האמור, לא יובאו בסקירה שלהלן הוראותיו הפרטניות של החוק.

⁷ הוראות המוסד לביטוח לאומי המופיעות באתר המוסד ("זכויותיהם של מקבלי קצבת נכות כללית במוסדות השונים"):

<http://www.btl.gov.il/benefits/Disability/Pages/%D7%96%D7%9B%D7%95%D7%99%D7%95%D7%>

סיוע במימון מכשירי עזר

התוספת השלישית לחוק מפרטת את שירותי הרפואה המונעת, גריאטריה, פסיכיאטריה ומכשירי השיקום⁸ שהוא משתתף במימון. לרוב משתתף משרד הבריאות בכ-75% מהמחיר שנקבע למכשירים אלו וכן ב-90% מעלות תיקונם. הסיוע במימון ניתן לאנשים שהינם בעלי נכות קבועה ושאינם זכאים לסיוע כספי ממקור אחר⁹.

קביעת העלות נעשית באחת משתי דרכים: (1) קביעת סכום מירבי שנקבע על ידי המשרד למכשיר; (2) בדיקת שלוש הצעות מחיר וקביעת הזולה ביותר כמחירו של המכשיר. כאשר ניתן למבוטח מכשיר שיקום שאינו מתאים לו, לדעתו, הוא זכאי לפנות בבקשה מתאימה אל ועדת החריגים אשר הוקמה לפי נוהל משרד הבריאות. ברובם של המקרים הגופים האחראים על הזכויות לקבלת השירותים הרפואיים אשר באחריות משרד הבריאות ועל תנאי התשלום הינן לשכות הבריאות המחוזיות. מבוטח המתקשה לממן את חלקו ברכישת מכשיר יכול לפנות אל העובד/ת הסוציאלית/ת בלשכת הבריאות או לוועדות החריגים השונות.

בנוסף לחוק ביטוח בריאות קיימים במשרד הבריאות נהלים הנוגעים למימון מכשירי עזר, כגון השתתפות במימון רכישה ותיקון של אביזרים ומכשירי שיקום, הליכה וניידות - מכשירי הליכה, תותבות לגפיים, כפפה לכיסוי תותבת יד, נעליים רפואיות מיוחדות, חגורות תומכות גו¹⁰; השתתפות באביזרי הליכה בהתאמה אישית; מימון שתל כוכליארי (לאנשים עם מוגבלות בשמיעה)¹¹; מימון מכשירי שמיעה לילדים ונוער עד גיל 18 על ידי קופות החולים¹²; השתתפות במימון מכשירי עזר לראייה - משקפיים טלסקופיות ומיקרוסקופיות לילדים ונוער עד גיל 18, עדשות מגע מיוחדות לילדים שאינם יכולים להרכיב משקפיים, תותבות עיניים, ועוד.

יש להדגיש כי לא כל אדם עם מוגבלות זכאי להשתתפות משרד הבריאות. ברשימת אלה שאינם זכאים נמצא נכים שאינם בעלי נכות קבועה; נכים שאינם מתהלכים הליכה עצמאית ותפקודית - אינם זכאים להשתתפות במימון מכשירי הליכה, נעליים רפואיות מיוחדות, תותבות גפיים וחגורות תומכות גו; נכים מאושפזים במוסדות סיעודיים, בתי חולים ומוסדות של משרד הרווחה,

[AA%D7%99%D7%94%D7%9D%20%D7%A9%D7%9C%20%D7%9E%D7%A7%D7%91%D7%9C%D7%99%20%D7%A7%D7%A6%D7%91%D7%AA%20%D7%A0%D7%9B%D7%95%D7%AA%20%D7%9B%D7%9C%D7%9C%D7%99%D7%AA%20%D7%91%D7%9E%D7%95%D7%A1%D7%93%D7%95%D7%AA%20%D7%A9%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%9D.aspx](#)

כמו כן, הדבר קבוע גם בחוזר סמנכ"ל לפיקוח על קופות החולים ושירותי בריאות נוספים מספר 10-2011 – "עדכון תשלומים בעד שירותי בריאות ותרופות".

⁸ סעיף 4(א) לתוספת השלישית לחוק ביטוח בריאות.

⁹ לפי תשובתה של עו"ד תרצה פוקס, עוזרת ראשית לנציבת הקבילות לחוק ביטוח בריאות ממלכתי מיום ה-9.11.2011, הדבר שונה ממקרה למקרה, ולא ניתן להשיב באופן גורף האם אובדן כושר עבודה הינו תנאי הכרחי לקביעת הזכאות, או שמא ניתן להסתפק בקביעת אחוזי נכות רפואית בלבד. לדבריה, בכל מקרה יש לפנות ללשכת הבריאות באזור המגורים לבירור ספציפי של הנושא. יוער כי חוסר הקריטריונים בעניין הינו בעייתי ועשוי להביא לתוצאות בלתי שקופות ובלתי שוויוניות.

¹⁰ למשל נוהל אישור מכשירי הליכה של משרד הבריאות - חוזר סמנכ"ל 13/2009.

¹¹ השתלת שתל כוכליארי (שתל שבלול) - דוח מס' 8 של נציב קבילות הציבור לחוק ביטוח בריאות ממלכתי.

¹² חוזר השתתפות ברכישת מכשיר שמיעה - 7/2011; וכן חוזר סמנכ"ל מס' 10/11 - מימון מכשירי שמיעה באמצעות קופות החולים.

אינם זכאים להשתתפות במימון מכשירי ניידות הכלולים בסל ההצטיידות הבסיסי של המוסד כמו: כסאות גלגלים, מיטות ועוד, אך כן להשתתפות במימון מכשירי הליכה.

כמו כן האוכלוסיות הבאות אינן זכאיות לסיוע: נפגעי תאונות עבודה, נפגעי פעולות איבה, נפגעי צה"ל וכוחות הביטחון, נפגעי תאונות דרכים, ונפגעי פעולות בנאצים אשר זכאים לפיצוי בהתאם לחקיקה ספציפית.

ב. סיוע הנוגע למכשירי עזר הניתן מאת משרד הרווחה¹³

- אגף השיקום במשרד הרווחה מעניק סיוע ברכישת מכשירי עזר, הנקרא "סל תקשורת" והמיועד לאנשים עם מוגבלות בשמיעה¹⁴.
- אגף השיקום במשרד הרווחה מעניק סיוע ברכישת מכשירי עזר לעיוורים¹⁵. מדובר בסבסוד חלקי של מוצרים. הזכאים הם בעלי תעודת עיוור/לקוי ראייה¹⁶ שאינם זכאים מחוק או הסדר אחר¹⁷.
- קיימים שירותי מכונים לשיקום ראייה ירודה¹⁸ המיועדים לאבחון והערכה, התאמת מכשירים, אימון ותרגול, תמיכה ומתן יעוץ¹⁹.

¹³ יוער כי זכויות הניתנות לפי התע"ס אינן מוחלטות והינן תלויות תקציב, כפי שיפורט בפרק העוסק בנהלי משרד הרווחה, להלן.

¹⁴ סעיף 3.4 בהוראה 7 לפרק 5 בתע"ס - <http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/723804A8-C40E-4ADC-.8477-5D17161E9F28/12488/57.pdf>

המשרד נותן החזר כספי עבור רכישת פריט אחד או יותר מאבזורי עזר, כגון: אבזורי עזר לשמיעה, אבזורי עזר לתקשורת, אבזורי התראה, ואבזורים למחשב, לטלוויזיה או לרכב. הזכאים הם אנשים (אשה: 18-60, גבר: 18-65) עם לקות שמיעה, כמפורט בהוראה. במקרים מיוחדים רשאי קלינאי התקשורת הארצי לאשר החזר כספי עבור רכישת אבזורים שאינם מופיעים ברשימה המפורטת לעיל. השתתפות משרד הרווחה והשירותים החברתיים בהחזר כספי של כל פריט תהיה בגובה 90% מעלות הפריט אך לא יותר מ-3,036 ש"ח (נכון ל-1.1.05). הסכומים מעודכנים בהתאם לעליית המדד ב-1.1 בכל שנה). סך סל התקשורת הנ"ל יעמוד לרשות כל אדם כל 4 שנים מיום זכאותו, ובמהלכן. סכום ההשתתפות לכל פריט מפורסם בנספח לתע"ס, בחוברת התעריפים שבחוזר המנכ"ל.

¹⁵ הוראה 7 לפרק 6 בתע"ס - <http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/88A4B48C-7750-468D-9EF8-9A49DE44CF00/12640/692.pdf>

¹⁶ הקריטריונים: העדר ראייה מוחלט, או חדות ראייה מרבית של 3/60 מטר בעין הבריאה ביותר אף בעזרת משקפיים, או צמצום שדה הראייה כך שזווית הראייה המרבית אינה עולה על 20 מעלות בעין הבריאה ביותר אף בעזרת משקפיים.

¹⁷ פירוט הפריטים המסובסדים, רמת הסבסוד ומשך תקופת הבלאי מפורטים בטבלה אשר מופיע בלינק המקשר להוראה (לעיל).

¹⁸ הוראה 11 לפרק 6 בתע"ס - <http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/994B2AB2-B7AD-4611-8BAA-29FAD5C8CBA5/0/611.pdf>

¹⁹ הזכאים הינם: "כבד ראייה" בעל תעודת עיוור; "כבד ראייה" ללא תעודת עיוור, ואשר חדות ראייתו מ-6/24 ועד 3/60 לאחר תיקון אופטימלי, שדה ראייתו מעל 20 מעלות, לאחר תיקון אופטימלי, וכן "כבד ראייה" הסובל מקשיים בתפקוד כתוצאה ממוגבלת הראייה שלא ניתנת לשיפור באמצעות רפואת העיניים הקונבנציונלית. השירות ניתן ללא הגבלת גיל.